№ 92 ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 3

1909
ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՅԻՍԻ 3 № 92

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ
(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամս. 10 րուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամակադրոշմ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

Ապրիլի 28-ին, երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց Դատաստանական պալատի դատախազի օգնական

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԻՍԱՀԱԿՕՎԻՉ ՊՕՊՕՎԸ,

որի մասին խորին կսկիծով յայտնում է ազգականներին, ծանօթներին և ծառայակից ընկերներին հանգուցեալի քոյրը՝ Վարվառէ Իսահակօֆնա Յովհաննիսեանը իր ամուսնու և որդկերանց հետ: Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսի 3-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին իր բնակարանից (Պասկէվիչա փող., № 1, նահանգ. վարչ. մօտ) դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը:

371. 3—3

Ապրիլի 28-ին, երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց Դատաստանական պալատի դատախազի օգնական

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԻՍԱՀԱԿՕՎԻՉ ՊՕՊՕՎԸ,

որի մասին խորին կսկիծով յայտնում են ազգականներին, ծանօթներին և ծառայակից ընկերներին հանգուցեալի քեռին՝ Եգօր Իվանօվիչ Փուղինեանը և մօրաքոյրը, Սառա Իվանօֆնա Թումանեանը իր աղջկերանցով: Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, մայիսին 3-ին, առաւօտեան ժամը 10-ի իր բնակարանից (Պասկէվիչա փողոց, № 1, նահանգ. վարչ. մօտ) դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին: Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը:

372. 3—3

Կիրակի, մայիսի 10-ին
Նորին Կայսերական Մեծութեան Կովկասեան Փոխարքայի պալատում
ՍՏԱՏՍ-ԴԱՄԱ ԿՈՄՍՈՒՀԻ Ե. Ա. ՎՈՐՈՆՑՈՎԱ-ԴԱՇԿՈՎԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԿԱՅԱՆԱՅ

ՊԱՐԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ԶԲՕՍԱՆՔ
ՊԱԼԱՏԻ ԱՅԳՈՒՄ

Թիֆլիսում դժբաղդ դէպքերի ժամանակ շուտափոյթ օգնութիւն հասցնելու համար ֆօնդ կազմելու օգտին:
Մուտքի սահմանափակ թւով կազմված տոմսակների արժէքն է 3 ր.:
Այն անձերը, որոնք սկզբից ձեռք են բերել տոմսակներ և վճարել արժէքը, կարող են ձրիաբար ստանալ նորերը: Նրանք, որոնք կամենում են այժմ ձեռք բերել, թող բարեհաճեն դիմել պալատ՝ ցերեկվայ ժամը 2-ից մինչև 5-ը, կամ՝ կօմենդանտի վարչութիւնը և կամ թէ Փոխարքայի դիւանատան էկզեկուտօր Շոտնիեվին (Պետրոս Մեծի փող., № 8), առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 8-ը:
Այն անձերը, որոնց ուղարկված են տոմսակներ, թէ յարմարութեան և թէ մուտքի ժամանակ կանգ չառնելու տեսակէտից՝ թող շտապեն վաղօրօք ուղարկել փողը պալատ՝ Վ. Մ. Պուշչինին:

(ա. օ.) (տա) 365. 6—3

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻՆ
Ընդունում է հիւանդներին (բգի, քթի և ականջի հիւանդ.)
Կովկասեան հանքային Ջրերում,
Մայիսի 1-ից մինչև սեպտեմբեր:
Пятигорскъ, Верхн. бульваръ., д. кн. Гирей.
(հ. կ.) (տա.) 370. 10—1

ԷՍՍԵՆՏՈՒԿԻ
(Կովկ. հանք. Ջրեր)
ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. Օրդուխանեանց
Ընդունում է հիւանդներ և այս սէզօնին, մասնաւորապէս ներքին հիւանդութիւններ. Գլավնայա Կուրսօվայա, տուն Կուրմօյարօֆների:

Կիրակի, Արտիստական Ընկերութեան այգում
(Միքայէլեան փող. Վեռցելի հիւրանոցի կողքին)
տեղի կունենայ
ՄԱՅԻՍԵԱՆ ՏՕՆ
«ԴԱՐՆԱՆ ԴԱԼՈՒՍՏԸ»
Յօգուտ Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգ. Ընկերութեան
Հետևեալ ծրագրով.
Ժամը 4-ից—6-ը մանկական խաղեր և պետրուշկա: Ժամը 6-ին ԳԱՐՆԱՆ ԶԱՍՏՈՒԱԾՈՒՀԻ ՊԵՐՍԵՓՕՆԱՅԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՄՈՒՏՔԸ ԵՐԿԻՐ ԵՒ ԱՅՑԸ ԻՐ ՄՕՐ ԴԵՄԵՏՐԱՅԻՆ: Զինւորական-երաժշտական երկու խումբ: Սազանդարների ամենալաւ խումբը՝ մասնակցութեամբ յայտնի թառ-ածող Գրիգոր Բալայեանի, ճիանուր նուագող Սևիի և երգիչ Մաջանդի: Վիճակախաղ, կարթ, նետ ու աղեղ, ձիարշաւ, ծաղիկների կռիւ, կօնֆէտի, համբամաչելի և ասիական բուֆէտ:
Ժամը 7-ին մանկական երեկոյթ և պարեր:
Սկիզբը ժամը 4-ին: Մուտքը՝ մեծերից 30 կ., փոքրերից 20 կ.:
3 ՄԱՅԻՍԻ
(շ. կ.) տա. 400. 2—2

Կիրակի, մայիսի 3-ին
Թիֆլիսի Ժողովարանի ամառային նախկին այգում
(Միքայէլեան փողոց)
Յօգուտ Հալաբարի Էջմիածնեցոց ծխ. «Մարիամեան» օր. դպրոցի
կայանալու է
ՄԱՅԻՍԵԱՆ ԶԲՕՍԱՆՔ
ԾՐԱԳԻՐ.—Սինեմատօգրաֆ, մանկական խաղեր, մանկական պարեր, օդակների խաղ, էլեքտրական նշանառութիւն, օդապարիկ, կարուսել, բէրուսներ, տոմբօչկա, կշիռք, տիկնիկ, աւտօմատիկ հաւ, կօնֆէտի, ծաղիկներ, բուֆէտ, զինւորական երաժշտութիւն և սազանդար (Սևիի խումբը):
ՊԱՐԵՐ
Զբօսանքի սկիզբն է ժամը 4-ին: Մուտքը՝ մեծերի համար 25 կ., փոքրերի և աշակ. համար 15 կ.:

ՅՕԳՈՒՏ ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Հինգշաբթի, մայիսի 7-ին
Թիֆլիսի ժողովարանի ամառային նախկին պարտէզում (Միքայէլեան փող.)
Տեղի կունենայ
ՄԵԾ ԶԲՕՍԱՆՔ
Հետևեալ ծրագրով. 1) Վիճակախաղ զանազան իրեղէնների, որոնց թւում նկարիչ Ջանկօվսկու «Դարեւլեան կիրճ» պատկերը, 2) Ծաղկամարտ, 3) Օղակախաղ, 4) Կարթորս (Удочка), 5) Գուշակութիւն, 6) Նշանառութիւն, 7) Մանկական խաղեր, 8) Կօնֆէտի:
Ժամը 8-ից յետոյ
Cafe Concert
Կը նուագէ լարանուագների խումբը Ֆիդէլմանի ղեկավարութեամբ:
Ասիական երաժշտութիւն, որին կը մասնակցեն յայտնի թառ-ածող Բալին, երգիչ Մաջիդ Բէբութօվը և ճիանուր նուագող Սևին:
Զբօսանքի ժամանակ նուագելու է զինւորական երաժշտութիւնը:
ՍԿԻԶԲԸ ԺԱՄԸ 3-ԻՆ
Մուտքը մեծերի համար 25 կ., երեխաների և դպրոցական աշակերտների համար 15 կ.:
Վիճակախաղի տոմսերը 20 կ.: Տոմսակները վաճառվում են մուտքի ժամանակ:
Աշակերտները պէտք է լինեն համազգեստով: Տոմսակները մուտքի ժամանակ ոչնչացվում են: Դուրս գալու ժամանակ կօնտրմարկաներ չեն տրվում:
(տա.) 402. 4—1

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆ

Էջմիածնի պատգամաւորութիւնը ճանապարհ է ընկնում դէպի Կ. Պոլիս՝ ներկայանալու նորահաստատ կաթողիկոս Մատթէոս II-ին և ուղեկցելու նրան Կ. Պոլսից մինչև Էջմիածին:

Ներկայ մայիս և առաջիկայ յունիս ամիսներում մենք առիթ կունենանք կաթողիկոսական ճանապարհորդութեան և այցելութիւնների նկարագիրները տալու: Այդ ճանապարհորդութիւնը կը լինի բաւական մեծ, իսկ այցելութիւնները կարևոր և բազմազան: Վեհափառ կաթողիկոսը պէտք է այցելէ ռուսաց մայրաքաղաքը և ներկայանայ Թագաւոր Կայսրին:

Ռուսաց կառավարութիւնը պալատական իր դեսպանի միջոցով հրաւիրել է արդէն Վեհափառին Պետերբուրգ:

Երբ ժողովրդական պատգամաւորները, հաւաքված Էջմիածնում, ընտրում էին նոր կաթողիկոս, նրանք յայտնում էին զանազան իղձեր էջմիածնական գործերի և կաթողիկոսի գործունէութեան եղանակի մասին: Սակայն ընտրողական ձևականութիւնները կատարելուց յետոյ պատգամաւորները ցրվեցին և ոչ մի հաղորդագրութիւն չը ներկայացվեց Կաթողիկոսին:

Էջմիածինն էլ իր կողմից անընդունակ եղաւ ներկայացուցիչ հանդիսանալ այն տրամադրութիւններին, որոնք գոյութիւն ունեն հայ ժողովրդի խաւերում, և չը պատրաստեց մշակված նիւթ՝ մատուցանելու կաթողիկոսին այն բոլոր խնդիրների մասին, որոնք հերթական են դարձել մեր իրականութեան մէջ:

Վարչական, կրթական և տնտեսական մի շարք գործեր սպասում են բարեկարգութեան և նրանք պէտք է կաթողիկոսին զբաղեցնեն առաջին րօպէներից, երբ նա ձեռնամուխ կը լինի իր պաշտօնավարութեան: Այժմ էլ, երբ նա, իբրև կաթողիկոս, սկսելով իր ճանապարհորդութիւնը, պէտք է շփման մէջ մտնի զանազան տեսանների և հաստատութիւնների ներկայացուցիչների հետ, նա անհրաժեշտօրէն պէտք է իրազեկ եղած լինէր բոլոր կարևոր և էական գործերի և խնդիրների մասին:

Լուրջ կազմված և մշակված նիւթեր չը կան. դա է մեր իրականութիւնը: Եւ, որ ցաւալին է, Էջմիածինը ինքը, անկարող լինելով ժողովել և մշակել այդ նիւթերը, նախաձեռնութեան ոգի և եռանդ չէ ունեցել գրաւելու այդպիսի մի գործի համար կողմնակի ոյժեր, այլ և սառցրել է բոլոր այն անձերին, որոնք դիտաւորութիւն են ունեցել ուսումնասիրութեան փորձեր անելու այդ ասպարէզում:

Բայց և այնպէս մեր հասարակութիւնը չը պէտք է մոռանայ, որ նրա առաջ Էջմիածնի հետ կապված նիւթական խնդիրներ կան, որոնց վերաբերութեամբ նա պարտաւորութիւններ ունի կատարելու՝ մշակելու նրանց այն լրջութեամբ, որին նրանք արժանի են ըստ էութեան:

Ա. Քալանթար

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Էջմիածին, 30 ապրիլ

Ամսիս 28-ին կաթ. տեղապահի անունով ստացվեց Կովկասի Փոխարքայի գրութիւնը՝ Մատթէոս արքեպ. Իզմիրլեանի՝ կաթողիկոս հաստատվելու առիթով: Վանքի զանգերը, այդ ուրախ լուրը ստացվելուն պէս, սկսեցին հնչել:

Փոխարքայի գրութիւնից երևում է, որ մայիսի կէսին Իզմիրլեանը, նախ քան Կովկասի սահման մտնելը, պիտի գնայ Պետերբուրգ՝ Թագաւոր Կայսրին ներկայանալու համար, ուր ստանալու է իր հաստատութեան բէնկրիպտը և ադամանդեայ խաչը՝ վեղարի վրա կրելու համար:

Ամսիս 29-ին մայր տաճարում, Իզմիրլեանի կաթողիկոս հաստատվելու առիթով, պատարագ և մաղթանք կատարվեց. պատարագիչն էր կաթ. տեղապահ Սուրէնեանը, որ մի քանի խօսքով շնորհաւորեց Իզմիրլեանի հաստատութիւնը, ապա տաճարի սեղանի վրայից վերցրեց հայրապետական աթոռը և նրան ծածկող սև քօղը. աղօթքի ժամանակ առաջին անգամ յիշվեց Մատթէոս Բ. Կաթողիկոսի անունը:

Հեռագրվել է բոլոր թեմերի առաջնորդներին՝ շնորհաւորական մաղթանք կատարել Թագաւոր Կայսեր արևշատութեան համար, այլ և եկեղեցիներում յիշել նորահաստատ Իզմիրլեան Կաթողիկոսի անունը:

Իզմիրլեան Կաթողիկոսին Էջմիածին հրաւիրելու համար պատուիրակներ են ընտրվել՝ Թիֆլիսի առաջնորդ Գարեգին արքեպ., Արցախի թեմի առաջնորդ Աշոտ եպիսկ. և սինօդի անդամներ Մեսրովբ և Բաբգէն վարդապետները: Այս օրերս պատուիրակները կը մեկնեն Կ. Պոլիս: Թունիկ

—

Մեզ հաղորդում են, որ Վեհափառի Պետերբուրգում եղած միջոցին թարգմանի պաշտօն կը կատարէ պրոֆ. Ն. Մառը:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 1 մայիսի

Գեներալիսսիմուս Մահմուդ-Շէվքէթփաշան «Թիւրքիի» թղթակցին ասաց, որ դեռ սպասվում են բազմաթիւ մահվան պատիժներ:

Ադանա ուղարկված զինւորական քննիչ յանձնաժողովը հասել է ապրիլի 30-ին և սկսել է իր գործունէութիւնը:

Լաւատեղեակ աղբիւրներից քաղված լուրերի համաձայն, պարսիկ ֆէդայիները դիմել են երիտասարդ-թիւրքերին, խնդրելով Պարսկաստան մտցնել թիւրքական զօրքեր շահի դէմ սկսված կռւին օգնելու և իբրև ներհակ ռուսներին՝ առաջարկելով տեղական թիւրք-պարսկական միութիւն կազմել: Տեղեակ անձանց վստահացումներով, երիտասարդ-թիւրքերը հազիւ թէ ձեռնարկեն այդ աւանտիւրին, թէև մի քանի զօրամասերի առաքումը թիւրքահպատակների հովանաւորութեան համար հաւանական է: (Հ. Գ.)

—

Սալօնիկ, 1 մայիսի

«Մ. և Ա.» կենտրոնական կօմիտէտին մօտիկ աղբիւրից հաղորդում են, որ կօմիտէտը վճռել է Աբդուլ-Համիդին տեղափոխել Պոլիս, ուր նախկին սուլթանի համար կը յատկացվի Չրաղանի կամ Բէյլերբէյիի պալատը:

Երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտի և ալբանական զանազան տարրերի մէջ համաձայնութիւն է կայացել: Երիտասարդ-թիւրքերը կրկնել են իրանց վստահացումը, որ ոչ ոք ձեռք չի տայ Աբդուլ-Համիդին, որ ամեն մի ձեռնմխութիւն նրա դէմ հակառակ կը լինի մահմեդական ներողամտութեան սկզբունքին, որը ընդունում է, որ յաղթվածին պէտք է յարգանքով վերաբերվել: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 1 մայիսի

Զինւորական դատարանը սուլթանի հաստատութեանը ներկայացրեց չորս մահվան դատավճիռ և մի շարք անձանց ենթարկեց բանտարկութեան:

Հալէպի վալին ձերբակալել և Սալօնիկ է աքսորել հինգ ազդեցիկ բէակցիօն շէյխերի և նրանց համախոհ ալբանացի գնդապետ Րիզային:

Հալէպի ֆրանսիական հիւպատոսը ձեռնարկել է ճանապարհորդութեան, նպատակ ունենալով պարզել այն վնասները, որ ստացան Ֆրանսիայի հովանաւորութեան տակ գտնվող կրօնական հաստատութիւնները: Վնասները յայտնագործում են նաև Ադանայում:

(Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 1 մայիսի

«Մ. և Ա.» կօմիտէտի գլխաւոր անդամներից մէկը Պետ. Հեռ. Գործակ. թղթակցի հետ խօսակցելիս ասաց, որ պալատի մեծամասնութեան մէջ տարաձայնութիւն է ընկել երիտասարդ և հին թիւրքերի միջև՝ կաբինէտ կազմելու վերաբերութեամբ: Այժմ եթէ երիտասարդ-թիւրքերի ընտրած Հիլմի-փաշան հրաժարվի իշխանութիւնից, այն ժամանակ մնում է մի ելք միայն—կազմել պարլամենտական կաբինէտ, որին և պէտք է վերջ ի վերջոյ համաձայնեն հասակաւոր պատգամաւորները: Կօմիտէտը շատ է տարակուսած այդ տարաձայնութիւնից և նրան համարում է չափազանց լուրջ: (Հ. Գ).

—

Կ. Պոլիս, 1 մայիսի

Պալատում թիւրք-բուլղարական արձանագրութեան դէմ ձայն տուին յոյները և մի քանի թիւրքեր: (Հ. Գ.)

—

Գոտեկապութեան հանդէսի կատարումը ահա ինչպէս է լինում: Նոր սուլթանը ըսկզբում այցելում է Հին Սէրալը՝ Մուհամմեդի աճիւնին երկրպագելու համար: Այստեղից գահակալը իր շքախմբով, փառահեղ զարդարված նաւակների մէջ, ուղևորվում է մայրաքաղաքի դուռն մօտ՝ Ոսկեղջիւրի վրա գտնվող Էյուբի գերեզմանատունը, որը մուսուլմանների համար ամենասուրբ տեղն է Եւրոպայում: Այստեղից փառահեղ գնացքը հասնում է Այա-Սօֆիայի մզկիթը: Եթէ սուլթանի մայրը կենդանի է, այն ժամանակ գահակալը հետիոտն է գնում՝ բռնած իր մօր նստած էշի սանձը: Մզկիթում սուլթանը նախ կարդում է Ղուրանից մի աղօթք («Ֆաթիհա»), որից յետոյ «Մեվլևի» ասված դերվիշների միաբանութեան գլխաւորը կապում է սուլթանին մէջքին՝ թագաւորող տան նախահայր Օսմանի սուրը: Սուլթանը Աստուծուն վկայ է կանչում, որ այդ սրի օգնութեամբ նա անկորուստ կը պահպանէ այն ամենը, ինչ որ յաղթանակել է իսլամը սրի միջոցով: («Рус. Вѣд.»)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թաւրիզ, 1 մայիսի

Ապրիլի 30-ին, գեներալ Սնարսկու պահանջի համաձայն, անջումանը շուկաներում մունետիկների միջոցով սկսեց կոչ անել ազգաբնակութեան՝ յանձնել զէնքերը։

Անգլիական և ռուսական հիւպատոսներն այցելեցին անջուման և շնորհաւորեցին նրան սահմանադրութիւնը վերահաստատվելու առիթով։ Անջումանը նրանց հաւաստիացրեց, որ սկըսված զինաթափումը շուտով կը վերջանայ առանց կողմնակի օգնութեան։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 1 մայիսի

Առաւօտեան տեղական նահանգապետի 10 պահակների և 4 ռուս կոզակների ուղեկցութեամբ Ուրմիա ուղարկվեց հիւպատոսական պօստը։ (Հ. Գ.)

—

Ջուլֆա, 1 մայիսի

Խօյից հաղորդում են, որ էյն-ուդ-Դովլէի կարգադրութեամբ Նէմաթուլլախանը պատրաստվում է իր զօրքերը յետ տանել Խօյից դէպի Մակու։

Քիւրդական բէկ Սըմկօն շարունակում է կոտորել և կողոպտել Խօյի վիճակի գիւղերը։ (Հ. Գ.)

—

Թեհրանից հաղորդում են, որ Ղազվինի մուջահիդների ու բախտիարների միջև շարունակ հեռագրական բանակցութիւններ են տեղի ունենում։ Միացեալ որոշումն է կայացված չը հաւատալ շահի որևէ խոստումներին և գնալ Թէհրանի վրա՝ հեռացնելու Ղաջարների հարստութիւնը գահից։

Ընտրողական օրինագիծ մշակելու համար կազմված յանձնաժողովը արդէն վերջացրել է մի քանի կէտերը։ Ընտրողական իրաւունք է վայելում ամեն մի սեփականատէր ինչպէս քաղաքներում, այնպէս և գիւղերում։ Ուլեմների պատուիրակների թիւը կրճատվելու է։ Թագաւորող տան անդամները զրկվում են ընտրվելու իրաւունքից։ Կայսրութեան բոլոր մասերից լսվում են բողոքներ և անբաւականութիւններ շահի յայտարարած սահմանադրութեան դէմ։ Խօսում են, որ նրա մէջ կան այնպիսի կէտեր, որոնց հիման վրա շահը կարող է յետ խլել սահմանադրութիւնը։

Թեհրանից Ղազվին ուղարկված 100 կոզակները կանգ են առել Կերէջիում։ Հրամանատար Զապօլսկին կոզակները թողնելով այնտեղ՝ ինքը վերադարձել է Թէհրան։

Ղազվինցիներին միացել են 800 քիւրդեր Շուջա-Նիզամի կողմնակիցներից։ Ինչպէս ասում են, նրանք ամենայայտնի ցեղերից են։ («Б.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Պարիզ, 1 մայիսի

Երէկ պատգամաւորների պալատը շարունակեց պօստային ծառայողների վերաբերութեամբ ուղղած հարցապնդումի վիճաբանութիւնները։

Սօցիալիստ Սեմբան, առարկելով մինիստր Բարտուին, ասաց, որ պաշտօնեաները իրանց հաստատութիւններից դուրս իրաւունք ունեն քննադատել կառավարութեան։

Ժորէսն ասաց, որ կռիւը կը վերջանայ միայն այն ժամանակ, երբ ծառայողների սինդիկատը կընդունվի։ Կլէմանսօն, հռետորի կարծիքով, կռիւ է մղում այն գործի դէմ, որի մէջ ինքը սկզբում աշխատում էր։

Այնուհետև պալատում վէճ ծագեց արմատականի և սօցիալիստի միջև. վերջինիս կշտամբեցին, որ նա ընտրըվեց ռէակցիօն տարրերի աջակցութեամբ։ Սօցիալիստ պատգամաւորները սկսեցին երգել «Ինտէրնացիօնալը»։ Նախագահը նիստը փակեց։

Նիստը վերսկսվելով, Ժորէսը խօսեց մինիստրութեան քաղաքականութեան դէմ, որով յիշատակեց Սիմիանի հրաժարականի մասին։ Բարտուն արդարացաւ, մատնանիշ անելով որ կառավարութեանը ոչ մի կերպ չէ կարելի մեղադրել այն բանում, որ դէպի ծառայողների կարիքները նա հոգատար վերաբերմունք չէ ցոյց տալիս։ Մինիստրը պաշտպանեց Սիմիանին։

Դրանից յետոյ հանդէս եկաւ Կլէմանսօն, որ յայտնեց՝ թէ քանի իշխանութիւնը կը մնայ այժմեան կաբինէտի ձեռքում, պօստային ծառայողներին արձակելու կարգադրութիւնը կը մնայ իր ոյժի մէջ։

Ապա 454 ձայնով ընդդէմ 50-ի պալատն ընդունեց Մէկլինէի բանաձևը, որ պօստային պաշտօնեաները զրկվում են գործադուլներ կազմելու իրաւունքից։

365 ձայնով 159-ի դէմ պալատը որոշեց վստահութիւն յայտնել կառավարութեան։ (Հ. Գ.)

—

Ալբանի (Նիւ-Եօրկի նահանգ), 1 մայիսի

Այստեղի քարածխային հանքերում տեղի ունեցաւ ուժանակի պայթում. զոհվեցին 25 մարդ։ (Հ. Գ.)

—

Ստօկհօլմ, 1 մայիսի

Ռէյխստագը 22,800,000 կրօն յատկացրեց նոր ջրանցք կառուցանելու համար Վեներսբօրգից մինչև Գօտենբօրգ։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 1 մայիսի

Յայտարարված է Լօպուխինի գործի վերաբերեալ դատավճիռը վերջնական ձևով։ Սենատի առանձին ատեանը մեղաւոր ճանաչեց Լօպուխինին այն բանում, որ գիտենալով այն ընկերակցութեան գոյութիւնը, որը իրան նպատակ է դրել զինված ապստամբութեան, տէրրօրիստական գործողութիւնների և արքայասպանութեան միջոցով տապալել Ռուսաստանում գոյութիւն ունեցող և հիմնական օրէնքներով հաստատված կառավարչական ձևը, մասնակցեց այդ ընկերակցութեանը, որը արտայայտվեց նրանով, որ նա բացեց 1908 թւի նոյեմբերին Պետերբուրգում և 1908 թւին Լօնդօնում այդ ընկերակցութեան անդամներին իր նախկին պաշտօնի շնորհիւ ունեցած գաղտնիքը, այն է, թէ վերոյիշեալ ընկերակցութեան անդամ Եւնօ Ազէֆը ռուսական պետական ոստիկանութեանը փողի համար հաղորդում էր տեղեկութիւններ ընկերակցութեան յանցաւոր պլանների, նրա նախապատրաստական գործողութիւնների և այն անձանց մասին, որոնք պէտք է մասնակցէին յանցաւոր գործողութիւնների կատարմանը, գիտակցելով որ դրանով ծառայութիւն է մատուցանում ընկերակցութեանը։ Ուզենալով որոշել օրէնքով այդ յանցաւոր գործողութիւնը, առանձին ատեանը գտնում է, որ, ինչպէս երևում է Պետական Խորհրդի դատողութիւններից քրէական նոր օրէնսգրութիւնը գծագրելու ժամանակ, համաձայնութիւնը կարող է արտայայտվել ոչ միայն ուղղակի, այլ և այնպիսի գործողութեամբ, որը կարծես թէ համաձայնութեան անխուսափելի ապացոյց է, այդ պատճառով էլ Լօպուխինի գործողութիւնների մէջ կան այն յանցանքի նշանները, որ նախատեսված են 102-րդ յօդուածի 1-ին և 3-դ կէտերի մէջ, և մի այդպիսի յանցանքի համար մեղաւորը ենթարկվում է մշտական տաժանակիր աշխատանքների պատժին։

Սակայն որովհետև կան մեղմացուցիչ հանգամանքներ, Լօպուխինը դատապարտվում է տաժանակիր աշխատանքների 5 տարով։ Դատապարտվածը վճռաջինջ բողոք է ներկայացնում։ (Հ. Գ.)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Էրզրում, 26 ապրիլի

Ապրիլի 8-ի ռէակցիօն ցոյցերի օրը մի խումբ գիւղացիներ, որոնք փող աշխատելու համար գնալիս են եղել Ռուսաստան, քաղաքիս դռնից անցնելիս՝ Թարխաների մէկ երկու չաւուշներ (տասնապետ), իրանց համախոհ այլ զինւորներով, բռնում են ճանապարհորդներին և կամենում սպանել։ Բարեբաղդաբար վրա է հասնում մի այլ զինւորական և համոզում թէ՝ «դեռ ևս հայերին կոտորելու հրաման չէ եկած»։ Այսպիսով ազատվում են խեղճերը ստոյգ մահից։

Նոյն օրը մի ուրիշ խուլիգան թիւրք ատրճանակով մէկ երկու ղուլուղների *) զինւորներին հրահանգագիր է տուել, թէ «երբ գիւղերից եկող և գնացող գիւղացիներ հանդիպեն ձեզ, հաւաքեցէք ղուլուղներում, որպէս գի, երբ կոտորածն սկսվի, նրանց գնդակահարեք՝ ասելով թէ մեզ վրա յարձակվեցին, և այդ պատճառով մենք ստիպվեցինք կոտորել նրանց»։ Բարեբաղդաբար զինւորները պատասխանում են, թէ իրանք չեն կարող այդպիսի բան անել։

Փաստ է, որ եթէ կօմենդանտ Եուսուֆ փաշան ժամանակին պաշտօնանկ չը լինէր և չը ճանապարհվէր, ամենայն հաւանականութեամբ՝ խիստ ծանր դէպքեր կը պատահէին Էրզրումում։ Կօմենդանտը Երզնկա ուղարկվեց, իսկ նրա փոխարէն Պօլսից եկաւ Ֆուադ փաշան։ Առ հասարակ նպաստաւոր կարծիք է տիրում վերջինիս մասին։

Երէկ նոր կօմենդանտի և այլ բարձրաստիճան զինւորականների խորհուրդ կար։ Խորհուրդը պիտի վճռէր Էրզրումում նիւբիւմէթը ուլիզէ (պատերազմական դրութիւն) յայտարարելու հարցը՝ հակասահմանադրականների խլրտումները զսպելու համար։ Այս խորհրդակցական մեծ ժողովին կանչված էին քաղաքիս հայ և թիւրք երևելիներից։

Ժողովը շատ ուշ վերջացաւ, և հակասահմանադրական 7 զօրապետներ ձերբակալվեցին. իսկ երեկոյեան զինւորական բոլոր չաւուշները հաւաքվեցին Ղալան, ուր նրանց հասկացրել են երկրի դրութեան մասին և յորդորել զգոյշ մնալ պրօվօկացիայի ենթարկվելուց։ Չաւուշներից 7—8 հոգի ձերբակալվել են։ Շաւարշ

*) Ղուլուղ կոչվում են այն զօրատները, որոնք, իւրաքանչիւր քաղաքամասում, սահմանված են միմի փոքր զինւորների համար։ Այդ զինւորների պարտականութիւնն է ժողովրդի կեանքի պահպանութեանը հսկել։

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, 27 ապրիլի

Երէկ խուռն բազմութեան ներկայութեամբ տեղի ունեցաւ Կենտր. դպրոցի պարտէզի հանդիսաւոր բացումը, որպէս հասարակական զբօսավայր հայ ընտանիքների համար։

Թաւրիզահայերը զուրկ էին մինչև օրս մի հասարակական վայր ունենալուց, ուր հնարաւորութիւն լինէր հասարակութեան իրար հետ շփվել և զուարճալի ու օգտակար ժամանակ անցկացնել։ Կենտրօնական դըպրոցի բաւականին յարմար պարտէզը եկաւ լրացնելու այդ պակասութիւնը, ուր ամեն օր չնչին տուրքով (մուտքը 2 կօպէկ) հայ հասարակութեան ամեն մի անդամ կարող է մուտք ունենալ։ Պարտէզի հոգացողութիւնը յանձնված է մի յանձնախմբի, որը պիտի հոգայ երբեմն երեկոյթներ կամ ցերեկոյթներ պատրաստել։ Շինված է և մի բացօդեայ բեմ։ Երէկվայ հանդէսը շատ լաւ տպաւորութիւն թողեց հասարակութեան վրա. բացման առիթով թեմական առաջնորդը, յոյս յայտնելով որ մի օր էլ դպրոցի շէնքի դռները պիտի բացվեն հայ պատանեկութեան առաջ, որով հնարաւորութիւն կը տրվի հայ ժողովրդի մտաւոր մակարդակի բարձրացման, ուրախութիւն յայտնեց, որ, ամիսների վտանգաւոր դրութիւնից յետ, այսօր ապահով կարողանում ենք համախմբվել միասին։ Տեղի ունեցան նուագ, երգեցողութիւն, արտասանութիւններ, բացօդեայ ներկայացում և հրավառութիւն։

Հասարակութեան ուրախութիւնը աւելի բուռն էր այսօր, որովհետև Թէհրանից հեռագիր է ստացվել, որ շահը լիակատար սահմանադրութիւն շնորհեց...

Ժամը 8-ի մօտերը, մինչ հասարակութիւնը խռնված բեմի առաջ ունկնդրում էր ներկայացման, լուր տարածվեց, որ Ղալա թաղում հրացանաձգութիւն է տեղի ունենում։ Ամենքը շտապով և երկիւղով հաւաքված սկսեցին ցրվել։

Թաղ վերադառնալով իմացանք, որ հրացանաձգութիւնը տեղի է ունեցել Ղալա թաղի կենտրօնում Բասիր-Սալթանէի տանը, ուր տեղաւորված է ռուսական մի փոքրիկ զօրամաս։ Հեռուից մի անյայտ գնդակ գալիս ծակում է կարին հսկողութեան կանգնած մի զինւորի թեւը. այդ առիթով զինւորները սկսում են խառն կրակել գնդակի եկած ուղղութեամբ 40—50 անգամ։ Վիրաւորված զինւորը անմիջապէս փոխադրվեց ռուսաց հիւանդանոցը։ Վէրքը անվտանգ է։ Ռուսաց կողմից խիստ պահանջ է դրված անջումանին՝ գտնելու անյայտ յանցաւորին։

Անգլիական մի քանի թերթերի թղթակից Մուրը երէկ հեռացաւ քաղաքից. մեծ բազմութիւն, գլուխ ունենալով Սաթթար խանին և Իքբալ-ուս-Մուլքին, ճանապարհ դրեց նրան մինչև Աջու կամուրջը։

Ռուսաց կառավարութեան կողմից 750 փութ Ռուսաստանից ստացված ալիւր նուիրվեց Պարսից և Հայոց Աղքատախնամ Ընկերութիւններին, քաղաքի թշուառներին բաժանելու համար։

Լսվում է, որ Ջուլուս և Թասուջ գիւղերի շրջակայքում կառավարականների և յեղափոխականների միջև էլի արիւնահեղ ընդհարումներ են տեղի ունենում։ Պատմում են, որ Թասուջի մօտ յեղափոխականների ոյժերը ջարդված են։ Զարմանալի է. մի կողմից շահը սահմանադրութիւն է հրատարակում, միւս կողմից նրա մարդիկ իրանց բանին են... Իբօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Երևան, 1 մայիսի

Նախորդ նամակովս գրել էի, որ կնքված են կառավարութեան կողմից երեք գրախանութներ և Փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան բանկը։ Դրանից յետոյ խուզարկութիւնը շարունակելով կնքեցին Մ. Շխմեանցի զինախանութը, Պ. Կանդուրալեանցի սենեակը «Ֆրանսիա» հիւրանոցում։ Կնքված գրախանութները և զինախանութը խուզարկեցին և բացին, միայն դեռ բանտարկված են տէրերը։ Այդ խուզարկութիւններից յետոյ առ այժմ արձակել են Փոխադարձ Վարկի Ընկերութեան բանկի կառավարիչ Վ. Եղիազարեանցին, բժ. Ց. Յովհաննիսեանցին, ուսանող Տ. Տէր-Վարդանեանին և Մ. Մուրադեանին. վերջինիս պահեցին միմիայն մի քանի ժամ։ Այս գիշեր խուզարկել և բանտարկել են իշխան Ց. Արղութեանին։ Գ. Աղազադեան

—

Ախալցխա, 30 ապրիլի

Մի անպատեհ կարգադրութեամբ այսօր տեղիս հայոց դպրոցներում պարապմունք չեղաւ։ Այդ կարգադրութիւնը եղել էր թեմ. առաջնորդի կողմից։ Ս. Փրկչի մայր եկեղեցում պատարագ մատուցվեց, որից յետոյ գոհաբանական մաղթանք կատարվեց Թագաւոր Կայսրի արեւշատութեան համար, որ հայոց ազգի ընտրեալ Վեհափառ Իզմիրլեանին հաստատեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս։ Եկեղեցին լիքն էր բազմութեամբ և հայոց դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտ-աշակերտուհիներով։ Ներկայ էին պ. գաւառապետը և այլ պաշտօնատար անձինք։ Տեղիս յաջորդ Սիօն վարդապետը խօսեց օրվայ պատշաճի քարոզ։ Մուրադ-Ասպետ

—

Էջմիածին, 30 ապրիլի

Ամսիս 27-ի երեկոյեան ժանդարմները խուզարկեցին ճեմարանի տեսուչ Մ. Բերբերեանի, սինօդի անդամ Ցուսիկ վարդ. Զօհրաբեանի և Յ. Գէորգեանի բնակարանները. չը նայած կասկածելի ոչինչ չէ գտնված, բայց և այնպէս Բերբերեանին, խուզարկելուց յետոյ, ուղարկել են Երևանի բանտը. իսկ Յ. Գէորգեանի գիւղիցս բացակայ լինելու պատճառով կնոջն են բանտարկել։ Յիշեալ Յ. Գէորգեանը ծագումով քիւրդ է. տարիներ առաջ ընդունել է հայլուսաւորչական դաւանութիւնը և բնակվել է Վաղարշապատում. հասարակական և ոչ մի գործի չէ խառնվել. բացի այն, որ շատերի հետ մօտիկ ծանօթ չէ, այլ և հազիւ կարողանում է իր ընտանիքի ապրուստը հոգալ։

Կաթ. տեղապահը կարծես թէ պ. Բերբերեանի ճեմարանից դուրս գալուն կամ բանտարկվելուն էր սպասում, ուղարկելու համար նրա՝ տեսչական պաշտօնից հեռացվելու հրամանը (սինօդի որոշման համաձայն)։ Թունիկ

—

Ղարադաղլու, 30 ապրիլի

Գանձակի ուղիղ արևելեան կողմը, քաղաքից

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՈՍՖՈՐԻ ԱՓԵՐԻՑ *)

—

Դէպի գահընկէցութիւն

Կ. Պօլիս, 10 ապրիլի

Մարտի 31-ի ապստամբութեամբ՝ սուլթանը ցամաքային զօրքի իթթիհադական օֆիցէրներին բնաջինջ անել տալուց յետոյ, հերթը պիտի հասնէր, բնականաբար, նաւատորմի երիտասարդ-թիւրք հրամանատարներին։ «Ասարը Թէվֆիկ» մարտանաւի հրամանատարը՝ Ալի Քաբուլի՝ նրանցից է։ Ու բռնուո ագենտները գրգռում են նաւաստիներին Քաբուլու դէմ։ Հրամանատարը փոխադրվում է իսկոյն ցամաք նաւաստիների կողմից և բռնի կառք նստեցնելով տարվում ուղղակի Եըլդըզ։ Մարդասպան թագակիրը երևում է պալատի պատուհանից նաւաստիներին, որոնք, ցոյց տալով իրանց զոհը նրան, խոնարհաբար հարցնում են նրան, թէ ինչ անել Քաբուլուն։ Աբդիւլ-Համիդ ձեռքի մի նշանակալից շարժում է անում։ Նաւաստիները մի քիչ հեռու տանելով իրանց զոհին՝ սպանում են նրան մոլեգնօրէն ու չարաչար։ Արիւնարբու գազանը իր կայսերական բարևներն է ուղարկում ոճրագործ նաւաստիներին!...

Այսօր թիւրք թերթերը աւելի կատաղօրէն են յարձակվում Աբդիւլ-Համիդի վրա. ագիտացիան աճում է նրա դէմ խոշոր չափերով։ «Օսմանլը» թերթը, թւելով սուլթանի՝ երկրին հասցրած աղէտները, վերջացնում է հետևեալ տողերով.

«Սուլթան Համիդ ինչպէս որ թշնամացաւ նաւատորմի հետ Աբդիւլ-Ազիզի գահընկէցութիւնից յետոյ, նոյնպէս թշնամացաւ զարգացած, դպրոցաւարտ օֆիցէրների հետ, սահմանադրութեան հռչակումից յետոյ, ուրվհետև նրանք էին ամենից աւելի աշխատել ի նպաստ ազատութեան։ Թշնամացաւ և ջարդել տուեց։ Այս հրէշի մեծագոյն հրճուանքն է եղել արիւն վոթել։ Եւ եթէ չենք ուզում, որ տեղի ունենայ աւելի խոշոր արիւնահեղութիւն, պէտք է որ սուլթան Համիդ ինքը հեռանայ գահից, ինչ որ միակ բարիքը պիտի լինի 33 տարվայ թագաւորութեան ընթացքում...»։

Իսկ նոր լոյս տեսնող մի թերթ՝ «Հիւրրիէթ» («Ազատութիւն») «Աբդիւլ-Համիդ բռնակալին» վերնագիրը կրող մի յօդուածում շանթեր է թափում նրա գլխին. «Ո՛վ բռնակալ Աբդիւլ-Համիդ, դու մի հիւլէի չափ էլ խիղճ չունես... 33 տարի շարունակ այս հայրենիքը, այս ազգը փչացրիր, թշուառացրիր։ Քո բնածին արիւնկզակութեան, քո զարշելի տնաւերութեան անսալով պիտի շարունակես տակաւին այրել հոգիները և, բոլորովին աւերակ դարձնելու համար այս նուիրական հայրենիքը, իրագործել քո վատոգի ու ցածոգի մտադրութիւնները... Բովանդակ մարդկութիւնը, ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը անէծքով, պժգանքով ու զարշանքով պիտի յիշատակեն քո անունը... Իսկ ազգը, օսմանեան փառապանծ ազգը, գահընկէց անելով քեզ, պիտի վռնդէ այն գահի վրայից, որից չես ուզում բաժանվել և որին արժանի չը լինելուդ ապացոյցներ տուիր...»։

Մամուլի այս լեզուն կասկածի նշոյլ անգամ չէ թողնում, որ Աբդիւլ-Համիդը անդառնալի կերպով կորած է, բայց պաշարող զօրքը ուշանում է և ուշանում։ Մարդկանց համբերութիւնը սպառվել է արդէն։ Լուրեր են շրջում, թէ քաղաքում ջարդ պիտի լինի։ Ամբոխը, ագէտ, վայրագ խուժանը ողողել է Պերան և սովորականից հակառակ, արտասովոր, սպանելի դէմքեր են շրջում Պերայի Մեծ-պողոտայի վրա։

Ամենքին հետաքրքրում է մի կէտ. տեղի ունենալիք է սեւամրքի արարողութիւնը։ Եւ ահա զօրքեր, որպէս թէ ոչինչ պատահած չը լինէր, երաժշտութեամբ գնում են դէպի Եըլդըզ։ Վհատութիւնը նորից ճնշում է հասարակութեան հոգին։ Ուրեմն ճիշդ չէ այն լուրը, թէ Պօլսի զօրքերը միացել են պաշարող բանակին և թէ այս վերջինները քաղաք են մտնելու առանց ընդհարման, առանց արիւնահեղութ...ան...

Կէսօրից յետոյ ժամը 4-ն է. և ահա յանկարծ շառաչաձայն փակվում են Պերայի խանութների և մագազինների երկաթեայ փեղկերը։ Կառքերը ահաբեկ փախչում են դէպի Պանկալթի։ «Ապլանդիդ» կաֆէն, ուր նստած ենք լուրեր ստանալու, տակն ու վրա է լինում։ Ոմանք խուժում են դէպի դուռը, ուրիշները՝ դէպի խորքերը։ «Սկսվե՛ց, սկսվե՛ց»։ Բայց ինչ... «Ջարդը»...

Բարեբաղդաբար յուզումը լինում է շատ կարճատև, որովհետև ոչինչ չը կայ։ Նեարդերը անօրինակ չափերով պրկված հասարակութիւնը թուլցնել է եղնում որևէ աննշան աղմուկից...

Երեկոյեան դէմ դարձեալ լցվում են փողոցներն ու սրճարանները բազմութեամբ։

«Բէսմի իլավէ, Բէսմի իլավէ...» (Պաշտօնական յաւելուած)—աղաղակը լցնում է փողոցները։

Ձեռքից ձեռք են յափշտակվում թղթերը։ Ընթերցումից յետոյ մռայլվում են բոլորի դէմքերը, քարշ են ընկնում գլուխները։

Պաշարման բանակի ընդհանուր հրամանատար գեներալ Մահմուդ Շէվքէթ փաշան յայտարարում է ազգաբնակութեան, որ անհիմն են այն լուրերը, որոնց համաձայն իր հրամանատարութեան տակ գտնվող զօրքերը գալիս են որպէս թէ գահընկէց անելու սուլթան Աբդիւլ-Համիդին։ II և III զօրաբանակները ամենևին նպատակ չունեն դիպչելու սուլթանին։ Նրանք եկել են միայն ամրապնդելու վտանգված սահմանադրութիւնը և պատժելու նրանց, ովքեր դաւաճանել են ազատութեան։ Հետևաբար խռովարարներից են, որ տարածել են գահընկէցութեան լուրը որոշ դիտաւորութեամբ։ Յետոյ աւելացնում է, որ խաղաղ քաղաքացիների համար ոչ մի վտանգ չը կայ զօրքերի Պօլիս մուտքից, որը պէտք է ընդունվի առանց դիմադրութեան. իսկ նրանք, ովքեր կը համարձակվեն դիմադրութիւն ցոյց տալ, կը պատժվեն ամենախիստ կերպով։

Շէվքէթ փաշայի այս յայտարարութիւնը իջնում է ազգաբնակութեան գլխին լախտի հարուածի նման։

Մի երկու օր առաջ յամառօրէն խօսում էին համաձայնութեան, հաշտութեան մասին։ Ասում էին, թէ Շէվքէթ փաշայի բանակը համաձայնութեան է եկել Աբդիւլ-Համիդի հետ այն պայմանով, որ իրան՝ սուլթանին չը դիպչեն, հեռացնեն Պօլսից ապստամբ զօրքերին, պատժեն նրանց գրգռողներին և ամեն ինչ վերջանայ հաշտութեան համբոյրներով...

Այդ շշուկները արձանագրվեցին նոյնիսկ մամուլում։ Բայց յետոյ հերքվեցին։ Շէվքէթ փաշայի ներկայ յայտարարութիւնը գալիս էր, վերջին րօպէին, նանիրագործելու այդ լուրերի վաւերականութիւնը...

— Է՛հ, դա դիւանագիտութիւն է, պատերազմներում ընդունված հնարք...,—բացագանչեց ամերիկեան մի թերթի թղթակից...

—Սուլթանը հազիւ թէ անպատիժ մնայ... Հէնց այս րօպէիս գալիս եմ Քեաղըտհանէից, ուր գնացել էի տեսնելու, թէ պաշարման բանակը որքան է առաջացել... Այս անգամ զօրքը մտել է, այո՛, քաղաք... Ես իմ աչքով տեսայ առաջապահ ժանդարմներին... Նրանց հրամայող օֆիցէրը թոյլ չը տուեց, որ գնամ աւելի հեռուները...

— Այդ դէպքում, ասացէք խնդրեմ, երբ կը վերջանան գործողութիւնները,—հարցրի նրան։

— 48 ժամից ամեն ինչ կը պարզվի...

— Մի՞թէ պէտք է այդքան սպասել...

— Քանի որ դուք թղթակից էք, կարող եմ ձեզ ասել, որ ամեն ինչ կը վերջանայ 24 ժամից... Ուրեմն ի զուր մի մտատանջվէք,—շարունակեց թղթակիցը,—վաղը ամեն բան կիմանաք...

Գիշերը նոր մանրամասնութիւններ աւելի ամրապնդեցին մեր համոզումը, թէ մեծ վախճանը միայն ժամերի գործ է։

Հեծելազօրքի մի գունդ, որ գնացել էր սելամլըքի արարողութեան, վերադարձին նկատում է ապշութեամբ, որ իր զօրանոցը, որը գտնվում էր քաղաքից դուրս, գրաւված է... պաշարման բանակի կողմից։ Անհաճոյ անակնկալի առաջ թէև փորձում է դիմադրել, կռւով յետ վերցնող զօրանոցը, բայց, մի քանի կորուստներ տալուց յետոյ, յուսահատվում է և սրարշաւ դիմում պատերազմական պաշտօնատուն՝ Սերասկէրիատ։ Այստեղ համոզում են դուրս մնացած զօրքերին համակերպվել մնալ Սերասկէրիատում։ Լուրը տարածվում է միւս զօրքերի շարքում, և առանձնապէս վրդովում է մի ժամանակ Սելանիկից բերված որսորդ գնդերին, որոնք, մարտի 31-ի ապստամբութեան մէջ, դաւաճանելով իրանց «ազատականութեան», առանձնել էին ղեկավարող դեր։ Զգալով որ հէնց այդ դաւաճանութեան համար ենթարկվելու են խստագոյն պատժի, վերցրել են իրանց զէնքերը՝ օգնութեան հասնելու վռնտված հեծելագնդին։ Բայց շնորհիւ զինւորական մինիստրութեան հանգստացուցիչ յորդորների և մանաւանդ այն տեղեկութեան, թէ հեծելազօրքը, անկարող լինելով դիմադրել, վերադարձել է Սերասկէրիատ՝ նստել են իրանց տեղերը...

Ու սպասում ենք առաւօտեան, որը առաւօտ պիտի լինի նաև մեծ դէպքերի...

Arago

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» №№ 87, 88, 89, 90, 91.

18 վերստ հեռաւորութեան վրայ, գտնվում են Թուրք-հայկական աւերածութեան ենթարկված Ղարադաղլու, Խօյլար կամ Ջարկալար և Փոքր-Սարով գիւղերը։ Առաջին երկու գիւղերը հիմնարկված են 1828 թ.։ Ղամարլուի բնակիչները գաղթել են Ատրպատականի Ղարադաղից, իսկ Խօյլարինը՝ Խօյից (սրանք չը նայած անց են կացրել մի քանի սերունդներ, բայց դեռ ևս պահպանել են խօյեցոց լեզուն ու սովորութիւնները), իսկ Փոքր-Սարովի բնակիչները՝ Ուտի գաւառի Մեծ-Սարովից։ Այժմ Ղարադաղլուն ունի մօտ 100, Խօյլարը 46, իսկ Փոքր-Սարովը 33 տուն բնակիչ, 650 շնչով։

Երեք գիւղերն էլ գտնվում են տափարակի վրա և հարուստ են վարելահողերով, ու այգիներով։ Բացի արքունական «Փիրանի Դիւզ», «Ցաքիստ» և այլն հողերից, որի համար գիւղացիք վճարում էին տարեկան հարկ 30—50 ր., ցանում էին և տասանորդով Թուրք բէգերի և աղալարների հողերում գծից հիւսիս Եօրփաղ կոչված տեղում։ Ջրերով նոյնպէս հարուստ են այդ գիւղերը, մանաւանդ Ղարադաղլուն, որի միջից բացի իր սեփական «Ջէնին արխ» կոչված առուից՝ անցնում են ուրիշ 5—6 առուներ, որոնք ակիզը են առնում Քիւրակչայ գետից։ Ամենաաղքատ գիւղացին միջին թւով առնուազը տարեկան ցանում էր մի թաղար ցորեն (45—50 պուդ), կէս թաղար գարի, 5—15 պուդ կտաւատ (որից քաշում են ընտիր ձէթ), նոյնքան կորեակ, 5—8 պ. բամբակի սերմ, նոյնքան էլ լոբի մի քանի տեսակ։ Մօտ 25 տարի առաջ ցանում էին նաև բրինձ ու քունջութ։

Բացի վերոյիշեալներից գիւղացիները զբաղվում էին խաղողի և մրգի այգիներով (իւրաքանչիւրը անպատճառ երկուսը ունէր), շերամապահութեամբ, սեխանոցներով և այլն։ Այդտեղ առատ են մրգերը ընտիր տեսակներով (նուռ՝ հազար 2—3 փունտանոց, սերկևիլ, թութ, գեղձ, տանձ, խնձոր, թուզ և այլն)։ Իսկ խաղողը, որից պատրաստում էին գովական գինի, նոյնպէս անհամեմատ առատ է լինում։

Իւրաքանչիւր գիւղացի առնուազն ունէր երկու կով, մի գոմէշ, մի ջորի եզ, կամ մի ջորի լծկան գոմէշ, մի ձի, մի սայլ, իսկ հարուստների անասունների թիւը հասնում էր 50—100-ի։

Պէտք է ասած՝ վերջին 10—15 տարւայ ընթացքում գիւղացիք թէև նահապետական ձևով, այնուամենայնիւ շատ լաւ էին օգտվում հողից, և հէնց դա էր պատճառը, որ այդ երեք գիւղերից էլ հազիւ տաս հոգի պանդխտութեան դիմած լինեն։

Այսպիսի նախանձելի վիճակի մէջ էին վերոյիշեալ գիւղերը Թուրք-հայկական ընդհարումից առաջ, որը ամեն ինչի չէք դարձրեց։ Այնպէս որ, երբ ես առաջին անգամ գնացի այդ շրջանը, փլատակների հանդիպեցի. գիւղացիք երկար անհիւրընկալ դանձակեցոց ղոնիը դեգերելուց յետոյ՝ դարձել էին։ Եկեղեցին աւերված էր, նրա տանիքն ու պատուհանները անգամ տարված, ուսումնարանի շէնքը խլած քանդված։

Այդ երեք գիւղերի ամենամեծ կարիքներն են բացի եկեղեցուց, գոնէ միդասեան դպրոց (ընդամենը 4—5000 ր. ծախսելով), որևէ արհեստ կամ գիւղատնտեսական ճիւղը զարգացնելը, ինչպէս օրինակ շերամապահութիւն, բամբակագործութիւն, գինեգործութիւն և այլն, որոնք առատ բերք տալով կարճ միջոցում գիւղը բարւոք վիճակի կը հասցնեն։ Կ. Դ.

Բագու, 26 ապրիլի

Այսօր Բագուի Հայոց Մարդասիրական Ընկ. դահլիճում նշանակված էր երկու ժողով։ Առաջին ժողովի հրաւիրողն էր տեղիս եկեղեցիների գործակալ Զաւէն վարդապետը և եկ.-ծխ. երկսեռ դպրոցների հոգաբարձութիւնը։ Իսկ երկրորդ ժողովի հրաւիրողը Բագուի Հայոց Մարդաս. Ընկ. վարչութիւնն էր։

Բագուի հասարակական գործերի ղեկը գտնվում է մի խումբ մարդկանց ձեռքին, այնպէս որ մի մարդ համ եկեղեցու երեցփոխ է, համ ուսումնարանի հոգաբարձու և համ Մարդ. Ընկ. վարչ. անդամ։ Երկու ժողովն էլ նշանակված էր միևնոյն օրը և ժամին, այսինքն ցերեկվայ ժամը 12-ին, կիրակի օրը, ինչպէս յայտարարված էր «Баку» լրագրում։ Թւով 5—6 հոգաբարձուները չէին կարող միևնոյն ժամին համ ծխ. ընդհ. ժողովին ներկայ լինել, համ, իբրև վարչ. անդամներ, Մարդ. Ընկ. ընդհ. ժողովին. կամայ ակամայ մէկն ու մէկը պիտի թողնէին, կամ տարբեր ժամանակի նշանակէին ժողովը, որպէսզի հրաւիրված հասարակութեանը զեկուցում տային իրանց գործունէութեան մասին։ Եւ ահա ծխ. ընդհ. ժողովը այդ օրը տեղի չունեցաւ վերոյիշեալ մեր թւած պարզ պատճառով, որը և խոստովանեցին Մարդ. Ընկ. վարչ. ժողովի կիսում։

Մարդաս. Ընկեր. ժողովը բացվեց ժամը $12^1/_2$-ին։ Տասնեակ հազարներ հայ բնակչութիւնից ներկայ էին ընդամենը տասներկու հոգի (12)։ Զբաղմունքի առարկաներն էին. 1) 1908 թ. դրամական հաշւի քննութիւնը, 2) 1909 թ. նախահաշւի քննութիւնը, 3) վերստուգող յանձնաժողովի զեկուցումը, 4) ընտրութիւններ 5 անդամի, 4 փոխ-անդամի և վերստուգող յանձնաժողովի 3 անդամի և 5) ընթացիկ հարցեր։

Նախ կարդացվեց վերստուգիչ յանձ. անդամներ Ց. Խօջամիրեանի, Թ. Շէկ-Ցովսէփեանի և Ա. Թաղիանոսեանի մանրամասն զեկուցումը։ Այդ զեկուցումը մերթ գովում էր վարչ. գործունէութիւնը, մերթ դատափետում անտարբերութիւնը։ Վարչութիւնը դատափետելի կէտերում զանազան առարկութիւններով արդարացնում էր իրան։

Ժողովում վիճաբանութեան նիւթը եղաւ հայերէն գրքերի բաւարար թւի պակասութիւնը։ Օտար լեզուներով հրատարակված գրքերը մեծ % են կազմում, իսկ հայերէն գրքերը աննշան տոկոս։ Ուստի մի պարոն առաջարկեց անպայման ձեռք բերել այն բոլոր հրատարակութիւնները, որոնք թէ Ռուսաստանում և թէ արտասահմանում լոյս են տեսնում հայերէն տառերով։ Ուստի առաջարկվեց ձեռք բերել Մխիթարեան միաբ. և Կ. Պօլսի բոլոր հրատարակութիւնները, որոնց արժէքը 5000 ր. անցնում է։ Ան. Քալանթար համաձայնվելով այս մտքին՝ աւելացրեց, որ անհրաժեշտ է հարստացնել գրադարանը նաև օտարազգի հրատարակութիւններով։

Այնուհետև ժող. անցաւ 1908 թ. դրամական հաշւի քննութեանը։ 1908 թ. ընկ. մուտք ունեցել է նուիրաբերութիւնից, անդամավճար, տոկոսից, ներկայացումներից, եբեկոյթից և այլն 26,960 ր. 42 կ., փոխառ. 1672 ր. 72 կ., ուրեմն ընդամենը 28,633 ր. 14 կ.։ Ծախս նոյն թւին՝ գրադարանի, ճաշարանի, աշխատանքի տան համար, նպաստների, որբանոցի, ձրի բնակարանների և այլն 26,191 ր. 21 կ.։

Ընկ. ընթերցարանը 1908 թ. յաճախողներ եղել են ընդամենը 26,059 հոգի, որոնցից հայ 14,717 հոգի, ռուս՝ 3919, հրէայ՝ 4152, վրացի՝ 861 և անյայտներ, որոնց ստորագրութիւնը պարզել չէ լինում, 2410 հոգի։ Գրադարանից 1908 թ. ընթացքում ընթերցանութեան համար դուրս գրքեր են տարել, իբրև բաժանորդներ, հայերից 269, ռուս 237, հրէայ 103, վրացի 11, գերմանացի 13, պարսիկ 5։ Հայերէն գրքեր ընդամենը կարդացվել է 483, իսկ ռուսերէն 10,327։ Այդ պարզ թիւը ցոյց է տալիս, թէ հայերէնի ընթերցանութիւնը և ընթերցողները որքան անտարբեր են դէպի հայ գրականութիւնը։ Եւ հէնց այդ էր պատճառը, որ ժողովրդից մի քանիսը պնդում էին, թէ հայերէն գրքերի ցանկը շատ աղքատ է և հայ ընթերցողները չեն բաւականանում եղած գրքերով։

Ապա ժող. անցաւ 1909 թ. համար կազմված նախահաշւի քննութեանը։ Ջրօրհնէքի և դատական տուգերից սպասվում է 10,100 ր. (ինչպէս վարչ. անդամ պ. Յ. Մարդանեան յայտնեց, գժբաղդաբար այդ յոյսը չէ իրականացել), տոկոսաբեր թղթերից, անդամավճարներից, երեկոյթներից, ներկայացումներից և այլն, ընդամենը մուտք 19,000 ր.։ Իսկ ծախսը ճաշարանի, գրադ.-ընթերց. և այլն 25,370 ր.։

Ժամանակը ուշ լինելու պատճառով ժողովի շարունակութիւնը մնաց մայիսի 6-ին, չորեքշաբթի ցերեկ. 12 ժամին, որի ժամանակ ժողովը կը զբաղվի ընթացիկ հարցերով և ընտրութիւններով։

Իսկ ծխական ընդհ. ժողովը, որը չը կայացաւ մեր առաջ բերած վերոյիշեալ պատճառներից, տեղի կունենայ առաջիկայ կիրակի, մայիսի 3-ին։

Ցանկալի է, որ գոնէ առաջիկայ ժողովում մարդիկ հաւաքվեն, այլապէս խայտառակ երևոյթ է Բագուի նման մի քաղաքի համար 10—15 հոգով նշանաւոր ժողովներ կայացնելը։ Ս. Գարագաշ

ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

«Новое Время»-ի թղթակիցը գրում է Երևանից.

«Ցուսիկ արքեպիսկոպոս Մովսիսեանը Էջմիածնի հայ-լուսաւորչական սինոդի կողմից յանձնված է դատարանին զանազան թեմերում թեմական առաջնորդի պաշտօնավարութեան ժամանակ խոշոր գումար վատնելու համար։

«Մերոնի Սուքիաս արքեպիսկոպոս Պարզեանը յանձնվում է դատարանին վատնումի համար։

«Շուշու թեմական դպրոցի նախկին տեսուչ Բենիկ վարդապետը, համալսարանական, պատասխանատւութեան է ենթարկվում դատարանով կեղծիք կատարելու համար։

«Կովկասում էլ ում յայտնի չէ նոյն տեսակի մի ուրիշ կեղտոտ գործի մասին, և Էջմիածնի պատերի մէջ այդպիսի երևոյթներ եղակի չեն։ Էջմիածնի սինոդին կից կայ պրօկուրոր, որի պաշտօնն է հետևել օրինակատարութեանը, դատարանին յանձնելով կողոպտիչներին և ամեն մի օրինախախտի։ Հայազգի լաւագոյն հրապարակախօսներից մէկը, ներկայումս հանգուցեալ, պրօկուրորին համարում էր վանքի և անգամ համայն հայկական եկեղեցու շահերի «միակ» պաշտպան, բայց և դրա համար նա մինչև գերեզման գտնվում էր ս. հայերի նզովքի տակ և հասարակութեան որոշ շրջաններում համարվում է մատնիչ, դաւաճան։

«Սակայն պրօկուրորի ներկայութիւնը չէ խանգարում այն բանին, որ Էջմիածնի և հայոց միւս վանքերի ահագին կալուածքները կառավարում են վանականների ազգականները, ծանօթները և բարեկամները, որով վանքական հարուստ և ընդարձակ կալուածքների եկամուտները ընկնում են տասնեակ-տարի։ Պաշտօնական Էջմիածինը մեծ դժուարութեամբ ծայրը ծայրին է հասցնում, մինչդեռ ոչ պաշտօնական Էջմիածինը հոյակապ պալատներ է կառուցանում, գնում է կալուածքներ, շահաւէտ գործեր է տեսնում բօրսաներում...»։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 1 մայիսի

Նիստը բացվում է առաւօտեան, Խօմեակովի նախագահութեամբ։

Քննութեան առաջարկված է բիւջէտային մասնաժողովի զեկուցումը՝ 1909 թ. պետական եկամուտների մասին։

Ալեքսէենկօն յայտնում է, որ մինիստրութեան որոշած ջսովորական եկամուտների 2,476,978,241 րուբլին բիւջէտային մասնաժողովը մի տեղ պակսեցրեց 39,500,000 րուբլով, մի ուրիշ տեղ աւելացրեց 21,300,000 րուբլի. կրճատումը եղել է գլխաւորապէս արքունական խմիչքավաճառութեան եկամուտներից—16,600,000 րուբլի, և արքունական երկաթուղիների եկամուտներից՝ 17,000,000 րուբ։ Իսկ աւելացում եղել է շաքարի համար 3,500,000 րուբլի, նաւթի—2,000,000 րուբլի, պետական պրօմիսլային հարկի—2,500,000 ր., մաքսերի—7,443,000 րուբլի և այլն։

Ֆինանսների մինիստրը ասում է, որ մինիստրութիւնը միանգամայն կողմնակից է մասնաժողովի կրճատումներին և ոչինչ առարկելու բան չունի։

Դուման անցնում է յօդուածային ընթերցման։ Բոլոր յօդուածներն ընդունվում են բիւջէտային մասնաժողովի որոշած գումարներով, նաև ընդունվում է բիւջէտային մասնաժողովի առաջարկած հերթական գործերին անցնելու բանաձևը։

Բիւջէտային մասնաժողովի նախագահ Ալեքսէենկօն իջնում է ամբիօնից բուռն ծափահարութիւնների տակ։

Առանց վիճաբանութիւնների ընդունվում են 10 օրինագծեր, վերաբերվող ոստիկանութեան կազմին, նրա ռոճիկին և այլն։

Նախագահը զեկուցանում է, որ Դումայի 31 անդամներ առաջարկութիւն են արել փոխել Դումայի պատգամաւորների ընտրութիւնների կանոնագրութեան 1-ին յօդուածը։

Մակլակօվը պաշտպանում է այդ առաջարկութիւնը և ցանկանում է աւելի լաւ պարզել առաջարկութեան միտքը։

Պուրիշկևիչը տեղից. «Ուղղակի ուզում էք Կօլիւբակինին վերադարձնել»։

Մակլակօվը.—Այո, և հէնց այդ պատճառով մենք պնդում ենք, որպէսզի օրէնսդրական կարգով ուղղվեն օրէնքի այն քմահաճոյքները, որոնց դուք չը կամեցաք ուղղել օրէնքը մեկնաբանելով։ Որպէսզի հարցը չը բարդանայ, օրինագծի նախաձեռնողները կանգնած են միևնոյն դիրքի վրա, որի վրա կանգնած է գործող օրէնքը, այսինքն՝ օրինական ույժ ստացած դատական վճիռների անժխտելիութեան տեսակէտի վրա։

«Մենք կանգնած ենք այդ տեսակէտի վրա անգամ այժմ, երբ ամօթ է խօսել դատական վճիռների յարգանքի մասին, երբ յուսահատվում ես այն անբարոյականութիւնից, որպիսին մտել է մեր դատարաններ մէջ... (Նախագահը կանգնեցնում է հռետորին)։ Մենք կանգնած ենք այդ տեսակէտի վրա անգամ այն ամօթալի նշաւակիչ օրէնքի և արդարութեան վրա, այն անօրինակելի դատական անամօթութիւնից, որ կոչվում է Լօպուխինի գործ»։ (Բուռն և յոխորտալից ծափահարութիւն օպպօզիցիայի աթոռներում)։

Նախագահ.—Ձեզ կարգի եմ հրաւիրում։

Մակլակօվը տեղից. «Լսում եմ»։

Պուրիշկևիչը և Տիմօշկինը դէմ են Մակլակօվի առաջարկութեան։

Կոմս Ուվարօվը պաշտպանում է առաջարկութիւնը։

Քուէարկութեամբ, ձայների առաւելութեամբ չափաւոր աջակողմեանների և աջակողմեանների դէմ, Մակլակօվի առաջարկութիւնը ընդունվում է։

Սօցիալ-դեմօկրատները հարցապնդում են ուղղում այն առիթով, որ իշխանութիւնները թշնամաբար են վերաբերվում դէպի բանւորները նոյնիսկ այն դէպքում, երբ վերջինները երևան են հանում այնպիսի համերաշխութիւն, որ բնաւ չէ հակասում գործող օրէնսդրութեան, արտայայտվում է մայիսի 1-ը մասսայական կերպով տօնելով։

Կուզնէցօվը պաշտպանում է այդ հարցապնդումի հերթականութիւնը։

Ոչ ոք առարկող չը կայ։

Քուէարկութիւն. կենտրոնի և աջակողմեանների ձայներով հարցապնդումի հերթականութիւնը մերժվում է։

Նիստը փակվում է ժամը 6 և 21 րոպէին։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Երէկ առաւօտեան Մուղանի դաշտից վերադարձաւ Կովկասի Փոխարքան։

— Թիֆլիս են եկել Երևանի նահանգապետ կոմս Տիզէնհաուզէնը և Գանձակի նահանգապետի պաշտօնակատար Կօվալէվը։ Սպասվում է Բագուի նահանգապետը ևս։ Նահանգապետները և պետական կալուածքների կառավարիչները կանչված են Թիֆլիս խորհրդակցելու այն հարցի մասին, թէ ինչ կերպ կարելի է կանոնաւորել գիւղացիների պարտադիր-կախման յարաբերութիւնները իրանց կալուածատէրերի ու հողատէրերի հետ Թիֆլիսի, Քութայիսի, Երևանի, Գանձակի և Բագուի նահանգներում։

— Մօտիկ ապագայում Թիֆլիսում բացվելու է նոր տիպի արհեստաւորաց դպրոց հանգուցեալ Շիոյեանի նուիրած դրամագլխով։ Պարզվել է նաև, որ այդ տեսակ դպրոցի շինութեան համար ներկայումս քաղաքային վարչութեան մօտ պահվում է մօտ 80 հազար րուբլի, նուիրված զանազան անձերից։

— Այսօր Թիֆլիսում հողին է յանձնվում Գրիգոր Կարախանեանի մարմինը։ Մենք տուել էինք մի քանի տեղեկութիւններ հանգուցեալի մասին։ Այժմ կարող ենք աւելացնել դարձեալ մի քանիսը։ Կարախանեանը հետևում էր Արևելքի կեանքին՝ Պարսկաստանի և Թիւրքիայի եղելութիւններին և այնտեղ երևան եկող քաղաքական ու հասարակական հոսանքներին։ Հետաքրքրվելով Արևելքով, նա առանձնապէս ուշադրութիւն էր դարձրել այնպիսի գեղարուեստական կրուածքների վրա, որոնք լոյս էին սփռում Արևելքի ժողովուրդների և ազգագրական տարրերի վրա։ Նա երկար ժամանակ աշխատակցում էր մայրաքաղաքի «С.-Петерб. Вѣд.» լրագրին, որ հրատարակվում էր իշխան Ուխտոմսկու խմբագրութեամբ։ Այդ յօդուածներով նա աշխատում էր լոյս սփռել կովկասեան հարցերի վրա և հնարաւորութեան չափ ցրել այն թիւրիմացութիւնները, որոնք առաջացել էին ռուսական հասարակական կարծիքի մէջ մոլորեցնող և չարամիտ գրուածքների շնորհիւ։

— Ստացանք Ի. Ստեփանովի „Врачебная тайна и указъ Армянскаго Синода о добрачномъ осмотрѣ“ աշխատութիւնը։ Մենք կը խօսենք այդ գրքի մասին։

— Պուշկինեան անուան քաղաքային նոր գրադարան-ընթերցարանի շինութեան համար քաղաքային վարչութիւնը յատկացրել է մի հազար րուբլի։

— Վերջին ժամանակներս Թիֆլիսում երևացել են կեղծ էտիկէտներ հին ֆիրմաների անունով։ Այսպէս օրինակ կեղծ էտիկէտներով վաճառք են հանված Բօզարջեանների «Սիմպատիա» ծխախոտը, Դ. Զ. Սարաջեվի խմիչքեղէնները, «Կախէտիա» գինիները և այլն։ Յիշեալ ֆիրմաների տէրերը դատ են բացել կեղծողների դէմ։

— Ապրիլի 30-ին գինւորական պահակախումբը Մօլօկանսկայա և Աւճալեան փողոցներում շուրջկալ կատարեց և ձերբակալեց 14 անգործ և անորոշ զբաղմունքի մարդկանց։ Առաջին քաղաքամասում Օլգինսկայա փողոցում ձերբակալվեցին 5 նոյն տեսակի մարդիկ։

— Այսօր, Թիֆլիսի Արտիստական Ընկերութեան ամառային այգում (Միքայէլեան փողոց, տ. Զուբալովի) տեղի կունենայ Թիֆլիսի Հայուհ. Բարեգ. Ընկերութեան կազմած գարնանային զբօսանքը։ Թողնելով այն հանգամանքը, որ հասարակութիւնը միշտ գոհ է մնացել այդ ընկերութեան օգտին տրված բոլոր զբօսանքներից, շնորհիւ դրանց հետաքրքրական ու բազմակողմանի ծրագրի, այս անգամ մենք յորդոր ենք կարդում նրանց, որոնց սրտին մօտ է ընկերութեան արդիւնաշատ և օրինակելի գործունէութիւնը, արդարացնել ընկերութեան վարչութեան այսօրվայ յոյսն ու ակնկալութիւնները, որոնց իրագործումը նոր քաջալեր է լինելու վարչութեան անդամներին առաւել եռանդով կատարել իրանց միսսիան ընկերութեան համակրելի նպատակներով։

— Ծայրայեղ վնասակար ուղղութեան պատճառով փակված միապետական «Русскій Кавказъ» թերթի խմբագիր Ի. Բօգօմօլօվը ենթարկվում է քրէական պատասխանատւութեան, մեղադրվելով քրէական պատժագրքի 1039-դ յօդուածով։

— «Русскій съ Кавказа» օրաթերթը լսել է, որ Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցօվ-Դաշկօվը մտադիր է Պետերբուրգ մեկնել մայիսի սկիզբներին։

— Թագուհի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնան հրամայել է շնորհակալութիւն յայտնել Թիֆլիսի Ռուս Հայրենասիրական Ընկերութեան անդամներին այն զգացմունքների համար, որ արտայայտված են Կայսրուհու անուանակոչութեան օրը ուղարկված հեռագրում։ Նորին Մեծութիւնը ամենաողորմածաբար բարեհաճել է շնորհել յիշեալ ընկերութեանն Իր պատկերը, որ ուղարկվում է պօստով։ («Р. съ К.»)

— Բաթումում բացվել է վրաց գրասիրաց ընկերութեան բաժանմունք։

— Մայիսի 10-ին Թիֆլիսում կը բացվի վրաց ազնուականութեան նորակառոյց ամառային թատրոնը։

— Վրացերէն է թարգմանված Շիլլերի «Օրլէանի կոյսը»։

— Վրաց տեղական թերթերի ասելով, մայիսի 11-ին Քութայիսում զինուորական-նահանգական դատարանը քննելու է մեծ ծաւալով «Ղվիրիլիի հանրապետութեան» գործը, որի մէջ մեղադրվում են 15 մարդ։

— Այս քանի օրերս Բաթումի փոխհիւպատոսը Թիւրքաց գաղութի խնդիրքով շնորհաւորական հեռագիր էր ուղարկել սուլթանի գահակալութեան առիթով արտաքին գործերի մինիստր Րիֆաթ փաշային, որը ուղարկել է առաջի օրը պատասխան հեռագիր, թէ սուլթանը շնորհակալութիւն յայտնեց Բաթումի թիւրքահպատակներին՝ շնորհաւորման և բարեմաղթութիւնների համար։

— Այսօր, մայիսի 3-ին, երեկոյեան ժամը 4-ին, տեղի կունենայ սսերի «Րուխս» կրթական-հրատարակչական ընկերութեան հիմնադիր ժողովը Աւճալեան փողոցում 1-ին Կուլկիայի դպրոցի շէնքում, № 29։

— Բագուի Հայոց Կուլտ. Միութեան բժշկական մասնաճիւղը, Նոր-Շէն, Կաղարծի, Հացի, Աւգուռ, Միրի-Շէն և Աշան գիւղերի բազուաբնակ գիւղացիների մասնակցութեամբ, Նոր-Շէն գիւղում 1908 թւի ապրիլի 1-ից հիմնել է մի հիւանդանոց մշտական մահճակալներով ծանր և երթևեկ հիւանդների համար։ Բժշկական կազմը բաղկացած է մի բժշկից, մի մանկաբարձուհուց և մի ֆելդշերից։ Հարկաւոր դէպքերում ֆելդշերն ու մանկաբարձուհին ուղարկվում են շրջակայ գիւղերը՝ ազգաբնակութեանը օգնութեան հասցնելու։ Հիւանդանոցից օգտվելու համար ամեն մի գիւղացի իբրև տարեկան տուրք վճարում է 20 կ., առաջին անգամ օգտվելու համար 30—40 կոպէկ, իսկ կրկնակի այցելութիւնների ժամանակ նոյն հիւանդութեան շրջանում 15—20 կոպէկ։ Հիւանդանոցում պառկելու համար հիւանդները վճարում են օրական 40 կոպէկ։ Բժշկի այցելութիւնը վերև յիշված գիւղերում 75 կոպէկ է, իսկ մնացեալ տեղերում ամեն մի այցելութիւնը 2 րուբլի։ Մանկաբարձու այցելութիւնները վերոյիշեալ գիւղերում 2 րուբլի է, մնացեալ տեղերում՝ ըստ հայեցողութեան բժշկի։ Հիւանդանոցը բաց է առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև կէսօրվայ ժամը 1-ը, բացի հինգշաբթի օրերից։ Ծաղկի պատուաստումը կատարվում է ձրի։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

— Վերջին օրերը, ինչպէս յայտնի է, գործադուլ էին արել «Էլէկտրական ույժ» ընկերութեան բանւորները, պահանջելով պաշտօնից հեռացնել կօչեգար Իվան Զեֆիրօվին։ Ապրիլի 27-ին գործադուլաւորները վերսկսել են աշխատանքները, որովհետև նրանց պահանջը լուծվել է ինքն իրան՝ Զեֆիրօվը ինքն է հեռացել պաշտօնից։ Արհեստանոցում աշխատող մօտ 20 բանւորները ևս արձակված են, որովհետև արհեստանոցը գլխաւոր վարչութեան կարգադրութեամբ փակված է։

— Ըմբշամարտի սիրահարներից նրանց, որոնք երկրպագու են մեզանում անյաղթելի հռչակված Լուրիխի ընդունակութիւններին, կարող ենք յայտնել, որ ապրիլի 27-ի երեկոյեան Բագուի ցիրկում յաղթվել է նա անգլիացի ըմբիշ Ցիկլօպից։ Վերջինս 19 ր. 35 վ. վայր է գլորել Լուրիխին մէջքի վրա։ («Б.»)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Վաղարշապատ, 30 ապրիլի

Ամսիս, 29-ին, Գէորգեան ճեմարանի դահլիճում, դերասաններ Աբէլեան-Արմէնեան իրանց խմբով ներկայացրին Շէքսպիրի «Օթելլօն»։ Եագօյի դերը Արմէնեանն էր կատարում, իսկ Օթելլօյի դերը՝ Աբէլեանը։

Աբէլեան-Արմէնեան բնական կերպով տարան իրանց առանձնած դերերը։

Ներկայ եղող հասարակութիւնը վարձատրում էր դերասաններին իր բուռն ծափահարութիւններով և ծաղկեփնջերով։

Վերջին երկու գործողութեան ժամանակ հանդիսականներից շատերը հեկեկում էին։ Թունիկ

ԳՐԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՈՒՄՆԵՐ

I

Ս. Տ. Ակսակօվ

Գօգօլի ծննդեան հարիւրամեակը, նրա արձանի փառաւոր բացումը Մոսկվայում գրեթէ աննկատելի են անցնել տալիս մի խոշոր գրական ույժի մահվան 50-ամեակը, որ լրացաւ այս օրերս։ Դա Սերգէյ Տիմօֆէևիչ Ակսակօվի մահվան յիշատակն է։

«Գրեթէ ամեն մի գրող վերջ ի վերջոյ գտնում է իրան»—ասել է չը գիտեմ որ կրիտիկոսը։

Երկար, բայց աննշմարելի աշխատում էր գրական ասպարիզում Ս. Տ. Ակսակօվը, նա թէ տարիքով, թէ կրթութեամբ պատկանում էր հինաւուրց Խերասկօվ-Շիշկօվեան դպրոցին, որի վնասակար ազդեցութեան տակ էր գտնվում նա երկար ժամանակ։ Վերջապէս կեանքի վերջին տարիները յետադարձ հայեացք ձգելով իր մանկութեան-պատանեկութեան վրա, նա գրեց, որպէս մարդ, այլ ոչ որպէս գրագէտ, իր յիշողութիւնները՝ «Ընտանեկան քրօնիկօն» ասված գրուածքը։ Դուրս եկաւ մի պայծառ, փայլուն էպօպէա, աննման պատկեր կալուածատիրական-գեղջկական կեանքի հեռաւոր Բաշկիրիայում. այդ «մեռնող» երկիրը ունի իր ինքնատիպ բանաստեղծական պատկերը... «Ընտ. քր.»-ն ունեցաւ փայլուն աջողութիւն. «անաչառ կրիտիկոս Ն. Ա. Դօբրօլիւբօվը վկայում է, որ «Ընտ. քր.» հրատարակումը ընդունվեց այնպիսի խըն-

զութեամբ, որի նմանը, ասում են, չէ տեսնուած «Մեռած հոգիներից» յետոյ»: Ճշմարիտ է, այդ էպոպեան չէ գրված այն անողորմ ռէալիզմով, ինչպէս Շչեդրինի «Господа Головлевы», կամ նրա անման կարգակերպ «Пошехонская старина»-ն: Զանազանելով մեզ [illegible] հեղինակի յիշատակը. նոյն նկատողութիւնը կարելի էր անել Ի. Ս. Տուրգենեւին... Ակսակովը չէր խորանում իր պատմութիւնը, բայց նա անկեղծ, արհեստական կապերով էր կապված իր պատմած հերոսների հետ... Օր. դուք զգում էք, թէ ինչ սարսափելի բան պիտի պատահած լինի մեծ մօր գլխին՝ պապ Ստեփան Միխայլովիչի ձեռքով, բայց հեղինակը միայն ակնարկով է յիշատակում այդ տրագեդիայի մասին... Դա նոյն աւագինի որդու վարմունքն է, մի մեղադրեք: Այդ օրվանից «Ընտանեկան քր.»-ը (1856 թ.) դարձաւ մի դասական կոթող, որի ուսումնասիրութիւնը, գէթ կարդալը, պարտականութիւն է ամեն մի կրթված ռուսի և ռուս գրականութեանը ծանօթացողի համար:

Այս գիրքը գործոցից յետոյ Ս. Տ. Ակսակովը գրեց «Բոգրով Թոռան յիշողութիւնները», մի քանի գրական-թատրոնական յիշողութիւններ, բայց առանց աչքի ընկնող աշխատութեան: Ակսակովը աչքի ընկաւ և որպէս անման վարպետ իր մայրենի լեզուի մէջ: Ս. Ա. Վենգերովը պնդում է, թէ նրա լեզուական բառարանը ամենահարուստն է ռուս գրողների մէջ կամ գուցէ այդ փառքը նա բաժանում է երգիծաբան Շչեդրինի հետ: Յիշենք, որ Սերգէյ Ակսակովը տուեց Ռուսաստանին երկու խոշոր դէմքեր. հռչակաւոր սլաւոֆիլ, մեծ և ազնւագոյն գրող Կոնստանդինին և յայտնի գրական-հասարակական գործիչ Իվանին (որի մասին այնքան տաքանում է յարգանքով ողբացյալ էջերում անմոռանալի Գ. Արծրունին), որոնք երկուսն էլ նրա որդիքն են:

Պետրոս Զաքարեան

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

«Նոր Դպրոց», ամսագիր, 1909 թ. Բ. տարի, փետրվար № 2 և մարտ № 3.

«Նոր Դպրոցի» փետրվարի և մարտի համարները աչքի են ընկնում նրանով, որ նրանց մէջ զետեղված յօդուածների մեծ մասը շօշափում է գործնական մանկավարժական խնդիրներ: Մի բան, որ նախորդ համարներից գրեթէ ոչ մէկը չունէր: «Դպրոցական ցուցիչը» յօդուածի (№ 2) շարունակութեան մէջ պ. Ա. Չիլինգարեանը արծարծում և պաշտպանում է այն միանգամայն հաւանելի և նպատակայարմար գաղափարը, թէ աշակերտների վարք ու բարքի կամ արարքների թերի և պակասաւոր կողմերի քննութեան և դիտողութեան պէտք է մասնակից անել նաև աշակերտ ընկերներին. սակայն, կարծեցանք մենք, այն չափով ու սահմանով, որ չափով մատչելի է աշակերտների ըմբռնողութեան և դատողութեան աստիճանին: «Պատկերները կրթական գործում» յօդուածը (№ 2 և 3) մի առանձին նոր բան չէ ասում, այլ որոշում է պատկերների դերը և նրանց բերած օգուտն ու վնասը դասաւանդութեան մէջ. յօդուածը շատ է ձգձգված և կրկնութիւններով լի: Միանգամայն ցանկալի է, որ [illegible] ուսուցման հետ միասին լինի նաև գծագրութիւնը, կաղապարումն և ձեռագործը, ինչպէս և, համաձայն նորագոյն մանկավարժների հայեացքներին, առաջարկում է պ. Ս. Թամնեճեանը «Դրավելութիւնը մեր դպրոցներում» յօդուածում (№ 2):

Պ. Տէր-Դասպարեանի թարգմանած «Սերմերը և նրանց ծիլը» (№ 2) և պ. Ա. Չիլինգարեանի կազմած ա. «Բոյսի բողբոջումը» և բ. «Զնձղուկ» (№ 3) մշակված դասերը կարելի է համարել աջողված, սակայն անհրաժեշտ է նրանց հետ կցել նաև լրացուցիչ բացատրութիւններ հայ դասատուների համար, որովհետև այդ մշակված դասերը հեղինակները անշուշտ ի նկատի չեն ունեցել ոչ հայկական գրքերի [illegible] և ոչ էլ հայ ուսուցիչներին, որոնց մենք կարող ենք մինչև իսկ խորհրդ[illegible] մշակված դասեր առաջարկելով:

Առաջ էլ և հիմա ևս շարունակ ամեն կողմից լսվում են տրտունջներ և գանգատներ, որ մեր միջնակարգ թեմական դպրոց աւարտողները չեն իմանում ոչ մայրենի լեզուն, ոչ կանոնաւոր և անսխալ շարադրել ու գրելը: Այս չարիքը այնպիսի խոր արմատներ է ձգել մեր միջնակարգ դպրոցներում, որ մինչև օրս էլ ոչ յայտնի հայագէտ ուսուցիչներն և ոչ էլ անուանի մանկավարժները կարողացան դրա առաջն առնել: Պ. Յ. Տէր-Միրաքեանը իր «Մեր ուսուցիչների ուղղագրութիւնը» յօդուածում ցոյց է տալիս և պարզում այն միջոցները, որոնց առաջարկում է էքսպերիմենտալ մանկավարժութիւնը կանոնաւոր [illegible] գրելու ուսուցման համար: Թէպէտ և մէջ բերված միջոցները կիրառու և թերի են, սակայն մեր ուսուցիչները չը պէտք է անուշադիր թողնեն այդ, քանի որ նպատակն է [illegible] մայրենի լեզուի ուղղագրութեան ուսուցման կարևոր խնդիրը:

Շատ հետաքրքրական են պ. Ս. Մանդինեանի «Կարգալ գրելու բնախօսութիւնը» և պ. Գ. Ղազարեանի «Մայրենի լեզուն ու-

սուցումը» յօդուածները, որոնց մասին մենք կը խօսենք այն ժամանակ, երբ այդ յօդուածների տպագրութիւնը վերջացած կը լինի:

Վերոյիշեալ ամսագրի երկու համարների մնացեալ միւս յօդուածներն ևս շատ շահեկան են և շօշափում են ընդհանուր դպրոցական, գիտական կամ մանկավարժական այլ կարևոր խնդիրներ, ինչպէս օրինակ՝ դպրոցական օրէնսդրութեան նախագիծը (Ի. Յարութիւնեան), «Մեր վեւ տարի ծագումը» (Ղ. Աղայեան), «Մեր թեմական դպրոցների տնտեսականը» (Արտ. Աբեղեան) զետեղված № 2, և «Երկսեռ դպրոց» (Թարգմանութիւն Echo) «Մի առաջարկ» (Թարգմանութիւն Ն. Հայրապետեանի), «Երկու խօսք» (Խ. Բաբայեան) զետեղված № 3, սակայն լրագրական սուղ էջերը չեն թոյլ տալիս առանձնապէս կանգ առնելու նրանց վրա: Այդ յօդուածները պէտք է ամեն մի բանիմաց հայի մտախոհութեան և դատողութեան նիւթ կազմեն, եթէ մենք ուզում ենք, որ մեր հասարակական ամենակարևորագոյն գործօնը՝ դպրոցը կարողանայ առաջադիմել՝ կրթել և ուսուցանել մատաղ սերունդը, իբրև հայութեան ապագայ սիւնը:

Ա. Նազարէթեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 28 ապրիլ

Աչքի առաջ ունենալով, որ «Խաթաբալա» շաբաթաթերթի մէջ տպված յօդուածների, նկարների հայլն առիթով շատերը թէ անձամբ և թէ նամակներով դիմում են ինձ այս կամ այն բացատրութեամբ կամ առաջարկներով, սրանով պարտք եմ համարում յայտնել ի տեղեկութիւն հետաքրքրվողների, որ ես ապրիլի մէկից ընդհատել եմ իմ աշխատակցութիւնը «Խաթաբալային», հետևապէս ոչ մի մասնակցութիւն չունեմ թէ բնագրի, թէ նկարների և թէ ընդհանրապէս նրա խմբագրութեան մէջ:

Ա. Աթանասեան
(Ես-Զեմ, Սալ-Ման, Ստորակէտ, Նեմօ-էֆենդի, Բեպորտեօր և այլն, և այլն):

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: III-րդ կարգի փոխառութ. տոմսերից տարան հետևեալ գումարները. 200,000 ր. սէրիա 2,476 № 30. 75,000 ռուբ.— 13,832 № 29. 40,000 ռուբ.— 15,937|28. 25,000 ռուբ.— 15,973|3. 10,000-ական ռուբ.— 6,380|46, 2,172|48, 10,794|47. 8,000-ական ռուբ.— 2,437|2, 11,252|12, 1786|9, 7,440|15, 2,128|27. 5,000-ական ռուբ.— 2,755|46, 6,187|2, 01858|34, 13,952|25, 13,925|17 (?), 10,292|25, 10,007|49, 6,831|38. 1000 ական ռուբ.— 11,214|9, 4219|13, 13,457|6, 2,726|33 760|14, 76|9, 13,174|41, 10,128|13, 14,355|19, 15,045|22, 2,244|35, 12,389|42, 6,710|22, 12,592|8, 1,307|11, 6,035|41, 5,026|8, 7,572|50, 14,555|39, 1740|10.

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:

Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:

Ի. Ց. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:

Վճարը 50 կ.: Զքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացեայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Հ Ի Ւ Ա Ն Դ Ա Ն Ո Ց

Հիւանդների բաժանմունքով

Թիֆլիս, Ելիզավետինսկայա փ., 79, տել. 1026.

Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր.

ՄԻՔ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը միզասեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդ. (երկուշ., չորեքշ., ուրբ.):

Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը ջղային և ներքին հիւանդութիւններ:

Մ. Պ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ:

Ս. Ա. ԼԻԻՐԻ—առ. ժ. 11—12-ը քթի բգի և ականջի հիւանդութիւններ:

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժ. 10—11-ը ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ:

Մ. Ե. ՄՋԱՐԷՈՒԼՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը կաշուի և սիֆիլիսի հիւանդութիւններ (երեքշ., հինգշ., շաբաթ):

Լ. Մ. ՄՕՆԻՆ—ցեր. 1—2-ը կանանց հիւանդ. և մանկաբարձ.:

Բժշկութիւն էլեքտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով: Միկրոսկոպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ: Ծաղկի պատուաստումն: Ծծմայրերի քննութիւն: Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ: Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան: Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից:

(կ. ե. ու.) 236. 100—16

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՐԱՒԷՐ

1909 թ. մայիսի 3-ին, կիրակի, ցերեկվայ ժամը 11-ին, ս. Գէորգ Քամոյեան նուրակառոյց եկեղեցում կայանալու է ծխական ընդհանուր ժողովը:

Օ Ր Ա Կ Ա Ր Գ

1. Նախորդ հոգաբարձութեան 1908 թ. գործունէութեան տեղեկագիրը, հաշիւների քննութիւնը և վերաստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցումը:
2. Քննութիւն 1909 թ. նախահաշւի և նոր հոգաբարձութեան տեղեկագրի:
3. Ծխական ուրբքի կազմակերպութիւնը:
4. Եկեղեցու կալուածքի շահագործման խնդիրը:
5. Միքայէլ սարկաւագ Տէր-Յարութիւնեանին քահանայ ձեռնադրելու խնդիրը՝ համաձայն 32 ծխականների յայտարարութեան:
6. Երէցփոխի և վերաստուգիչ յանձնաժողովի երեք անդամների ընտրութիւնը:

Աչքի առաջ ունենալով խնդիրների կարևորութիւնը, հոգաբարձութիւնը խնդրում է յարգոյ ծխականներին անպատճառ ներկայ լինել ժողովին և առիթ չը տալ ժողովը յետաձգելուն:

(շ. կ.) 369. 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՀԱՆԳՈՒՄ

Բօրչալուի գաւառում ծախում եմ անտառային կալուածք, 1830 դեսեատին, որը ներկայանում է անտառ-արդիւնաբերողների համար խոշոր պահանջ. մեծ կաղնի ծառեր, հաճարենի, հացենի, թղկենի, տանձենի հայլն հայլն: Նոյն գաւառում, նոյնպէս և Դուշէթի և Գօրու գաւառներում ծախում եմ միանգամայն էժան, ամենքի համար խոշոր նշանակութիւն ունեցող մի քանի կալուածքներ, որոնք պատկանում են մի կալուածատիրոջ: Հետաքրքրվող անձերը թող ռուսերէն դիմեն մանրամասն տեղեկութիւնների համար՝ С.-Петербургъ, Невскій, 140, А. Г. Муръ.

(П. 60286) 306. 10—10

Լոյս տեսաւ

Յ. Ն. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

«Врачебная тайна и Указъ Армянскаго Синода о добрачномъ осмотрѣ»

ռուսերէն գիրքը, Ա. Ր. Լէգնիցկու առաջաբանով: Պատմա-իրաւաբանական նկարագիր:

ԳԻՆԸ 40 ԿՕՊԷԿ:

Կարելի է ձեռք բերել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառանոցներում:

404. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԸ

Յայտարարում է, որ պատրաստական դասարանի միջին և բարձր բաժանմունքը մտնելու համար ընդունելութեան քննութիւնները, նոյնպէս և I և II դասարանների համար՝ նշանակված են մայիսի 22-ին, 23-ին և 26-ին: Խնդիրները՝ դօկումենտների հետ միասին՝ ընդունվում են դպրոցի գրասենեակում լի օրերը՝ առաւօտեան ժամը 9—1-ը ցերեկվայ: Պատրաստական դասարանի ստորին բաժանմունքը մտնելու համար ընդունվում են 7—9 տարեկը ունեցող երեխաներ առանց քննութեան: Քննութիւնների սկիզբն է առաւօտեան ժամը 8 և կէսին:

(ա. օ.) 396. 3—2

ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ-ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

յայտնում է, որ

Է Ք Ս Տ Ե Ր Ն Ն Ե Ր Ի

քննութիւններն սկսվում են մայիսի 11-ին: Ցանկացողները պիտի խնդիր ներկայացնեն՝ ծննդեան վկայականի հետ՝ մինչև մայիսի 10-ը:

(կ. չ.) 403. 2—1

Մանկաբարձուհի եւ մասսաժիստ

Հ. ՍԱՆԹՈՒՐԵԱՆ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԸ

Ընդունում է ծնունդներ և բժշկում է բժշկի խորհրդով կանացի հիւանդութիւններ, սրսկում է կանանց, տղամարդկանց և երեխաների կաշուի տակ թէ իր և թէ հիւանդների մօտ մասնելի գնով: Գաւառացիներին տալիս դիւրութիւն և խորհուրդներ կանանց հիւանդութիւնների վերաբերմամբ:

Ընդունելութիւնը ամեն օր ժամը 12—1-ը, իսկ կիրակի օրերը պատուաստում է ծաղիկ: Հասցէն՝ Петхаинскій подъемъ № 4, д. Симонянца.

(հ. կ.) 51. 50—35

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇ ՇԱՅՈՒՄՆ

Գրասենեակից Դ. Ձ. ՍԱՐԱՋԵՎԻ Թիֆլիսում

ЗАВОДСКАЯ МАРКА

Մեր ֆիրմայի հռչակով ԿԱՄԵՆԱԼՈՎ ՕՖՏՎԷԼ՝ մի քանի համանուն և ուրիշ ֆիրմաներ վաճառքի են հանել զտված օղի և այլ խմիչքեղէն մեր էտիկէտներին և ապրանքադրոշմին միանգամայն նմանեցրած էտիկէտներով և ապրանքադրոշմով՝ պ. պ. սպառողներին մոլորեցնելու նպատակով:

Մի քանիսները նոյն իսկ չեն քաշվել էտիկէտների վրա նշանակել խոշոր տառերով Դ. Զ. Սարաչեվ, իսկ մանրատառ, համարեա չը նկատվող մակագրութեամբ՝ ՆԱԽԿԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ: Հետևաբար գրասենեակը խնդրում է մեր ապրանքը պահանջելուց ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ դարձնել անուան, հօրանուան և ազգանունի սկզբնատառերի վրա՝ Դ. Զ. ՍԱՐԱՋԵՎ, միայն առանց «ՆԱԽԿԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐ» յաւելուածի, նոյնպէս և գործարանային դրոշմի վրա՝ «ՎԱՅՐԻ ՈՉԽԱՐ ԺԱՅՌԻ ՎՐԱ:

(ե. կ.) 362. 25—3

200 ՌՈՒԲԼԻ ՆՈՒԷՐ ԵՆՔ ՏԱԼԻՍ

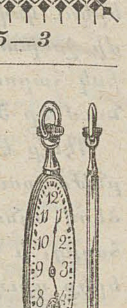

ով ապացուցի, թէ մեր ապրանքը չէ համապատասխանում գնին: 12 ր. տեղ միայն 3 ր. 95 կ. ուղարկում ենք 10 անհրաժեշտ, արժէքաւոր իր. 1) սև պողպ. տղամ. անկէր կամ կանանց ցիլինդ., 40 ժ. մէկ, առանց բանալիի լարվող ժամացոյց, բոպէ առ բոպէ ճշդած, 8 տարվայ երաշխաւորութեամբ. 2) գեղեցիկ, չը սևացող շղթայ. 3) նոյնպիսի նորաձև բրելօկ. 4) զամշի պարկ, ժամաց. փչանալուց պահելու. 5) կաշուէ նորաձև քսակ 6 բաժ., հարթ և գրպանում պահելու խիստ նպաստաւոր. 6) շահաւէտ նորոյթ—ամերիկակ. անվտանգ «Սանիտա» ածելի, որով ամեն մարդ, առանց որևէ պատրաստութեան կարող է անվնաս և շատ հեշտ սափրվել. 7) սափրվելու վրձին. 8) նիկէլի թաս. 9) ածելին սրելու փոկ. 10) գեղ. Դուբլէ—մատանի «Օպալ» քարով: Այս բոլոր իրերն ուղարկում ենք միայն 3 ր. 95 կ., 2 գարնիտ. 7 ր. 40 կ., պատուէրն ստանալուն պէս, վեր. վճ. և առանց կանխավճ.: Նոյնպիսի գարնիտ., աւելի լաւ մեխանիզմ ժամացոյցով, 4 ր. 50 կ., 2-ը 8 ր. 50 կ.: 1—2 գարնիտ. ճանապ. 40 կ. (Սիբիր 75 կ.): Հասցէն՝ Т-во «ЗАРЯ», Варшава 23. Վերոյիշեալ գարնիտ. փակ ժամացոյցով 1 ռուբ. աւելի:

(25, 3) (B. 26251) 335. 3—2

„ՊՐՈՎՕԴՆԻԿ“ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1897 թ.

ФАБРИЧ. КЛЕЙМО Т. Р. Ф. З. Т. П. Р. ПРОВОДНИКЪ РИГА

1888

ՌԻԳԱՅՈՒՄ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սօլօլակսկայա փող., № 4.

Առաջարկում է մեծաքանակ եւ հատով

Կառքերի համար ռէզինի շիներ.
Աւտօմօբիլների համար պնէվմատիկ շիներ «ԱԼՄԱԶ» (կարմիր).
Վելօսիպեդների համար պնէվմատիկ շիներ.
Աւտօմօբիլ-օմնիբուսների համար խիտ-ռէզինի շիներ.

«ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ արդիւնաբերած շիները երկար տարիների ընթացքում ճանաչված են իբրև առաջնակարգ և բարձր են կանգնած արտասահմանեան ամենալաւ ֆաբրիկաների շիներից, որի համար վկայում է ոչ միայն նրանց վերաբերմամբ եղած խոշոր պահանջը Ռուսաստանի սահմաններում, այլ և գլխաւորաբար մեծ քանակութեամբ արտասահման արտահանելը:

Հատավաճառութիւն աշխարհի ամենալաւ

ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՈՎՕԴՆԻԿ“

(№ 3) 25—14